

Velferðarnefnd Alþingis

Reykjavík, 9. apríl 2026
Tilvísun: 2026030572/K.J.

Efni: Umsögn Persónuverndar um frumvarp til laga um barnavernd

Persónuvernd vísar til frumvarps til laga um barnavernd sem var sent stofnuninni til umsagnar þann 27. mars 2026 (þskj. 982, 580. mál á 157. löggjafarþingi). Persónuvernd hafði áður skilað umsögn um drög að frumvarpinu (mál nr. S-224/2025 í samráðsgátt stjórnvalda) og er hún meðfylgjandi.

Fyrri umsögn Persónuverndar er ítrekuð en ekki virðist sem tekið hafi verið tillit til hennar að neinu leyti við gerð frumvarpsins. Í kafla 5.3 í frumvarpinu kemur fram að ekki hafi verið talin ástæða til að bregðast við athugasemdum Persónuverndar þar sem gildandi lög væru talin fullnægjandi að þessu leyti. Á hinn bóginn telur Persónuvernd að frumvarpið leggi til umtalsverðar breytingar frá gildandi lögum er snerta persónuvernd.

1.

Samstarf barnaverndaryfirvalda

Í 87. gr. frumvarpsins kemur fram að barnaverndaryfirvöld skuli eiga samstarf sín á milli og að barnaverndarþjónustum sé heimilt að skiptast á upplýsingum um öll barnaverndarmál. Þessi grein er nýmæli. Fyrirrennara ákvæðisins er að finna í 15. gr. núgildandi laga, sem inniheldur ítarleg og takmarkaðri ákvæði um samstarf barnaverndarþjónustna og felur þar af leiðandi í sér meiri persónuvernd en það ákvæði sem er nú lagt til.

Lagagreinin setur ekki mörk að því er varðar upplýsingaskipti á milli barnaverndarþjónustna. Til samanburðar má líta til 88. gr. frumvarpsins þar sem kemur fram að barnaverndaryfirvöld geti átt samskipti við yfirvöld í öðrum ríkjum. Í því ákvæði er sett sú takmörkun að samskiptin geti aðeins átt sér stað ef það er barni fyrir bestu, og jafnframt er heimild fyrir barnaverndaryfirvöld til að takmarka samskiptin ef þau teljast myndu stofna barninu í hættu eða ógna frelsi eða lífi aðstandanda þess.

Samkvæmt 1. tölul. 1. mgr. 8. gr. laga nr. 90/2018 og a-lið 1. mgr. 5. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679 skal gæta þess að persónuupplýsingar séu unnar með lögmætum, sanngjörnum og gagnsæjum hætti gagnvart hinum skráða. Þá skulu þær, samkvæmt 2. tölul. 1. mgr. 8. gr. laganna og b-lið 1. mgr. 5. gr. reglugerðarinnar, fengnar í skýrt tilgreindum, lögmætum og málefnalegum

tilgangi og ekki unnar frekar í öðrum og ósamrýmanlegum tilgangi. Samkvæmt 3. tölul. 1. mgr. 8. gr. laganna og c-lið 1. mgr. 5. gr. reglugerðarinnar skulu þær jafnframt vera nægilegar, viðeigandi og ekki umfram það sem nauðsynlegt er miðað við tilgang vinnslunnar.

Gera má ráð fyrir að meðal upplýsinga sem verði unnar samkvæmt 87. gr. frumvarpsins verði óhjákvæmilega viðkvæmar persónuupplýsingar, sbr. 3. tl. 3. gr. laga nr. 90/2018 og 1. mgr. 9. gr. reglugerðar (ESB) nr. 2016/679, og þarf vinnsla þeirra því að vera í samræmi við einhvern af töluliðum 1. mgr. 11. gr. laganna og 2. mgr. 9. gr. reglugerðarinnar. Helst kemur til álita hvort vinnslan sé í samræmi við 7. tölul. lagaákvæðisins og g-lið 2. mgr. 9. gr. reglugerðarákvæðisins, sem kveður á um að vinnslan sé heimil sé hún nauðsynleg, af ástæðum sem varða verulega almannahagsmuni, og fari fram á grundvelli laga sem kveða á um viðeigandi og sértækar ráðstafanir til að vernda grundvallarréttindi og hagsmuni hins skráða.

Ekki verður séð að tillögð vinnsla verði í samræmi við ofan nefnda töluliði í 1. mgr. 8. gr. laga nr. 90/2018 og 1. mgr. 5. gr. reglugerðar (ESB) nr. 2016/679, þar sem hún virðist vera án marka og skilgreinds tilgangs. Sé ákvæðið túlkað samkvæmt orðanna hljóðan mun starfsmaður barnaverndarþjónustu að óbreyttu ekki þurfa að tilgreina sérstaka ástæðu til að afla upplýsinga um tiltekið barnaverndarmál frá annarri barnaverndarþjónustu.

Þá verður ekki séð af lögskýringargögnum að jafnumfangsmikil vinnsla og lögð er til sé nauðsynleg af ástæðum sem varði verulega almannahagsmuni, sbr. ofan nefndan 7. tölul. 1. mgr. 11. gr. laganna og g-lið 2. mgr. 9. gr. reglugerðarinnar. Aukinheldur verður ekki séð hvernig kveðið er á um viðeigandi og sértækar ráðstafanir til að vernda grundvallarréttindi og hagsmuni hinna skráðu. Til þess yrði að setja mörk að því er varðar heimilan tilgang vinnslunnar og vísa til réttinda hinna skráðu skv. III. kafla laganna og III. kafla reglugerðarinnar. Þá gæti reynt á atriði á borð við öryggi persónuupplýsinga, sbr. 1. mgr. 27. gr. laganna og 32. gr. reglugerðarinnar.

Verði greinin samþykkt í núverandi mynd má gera ráð fyrir að hver barnaverndarþjónusta, sem ábyrgðaraðili vinnslu, þurfi að leggjast í mat á áhrifum á persónuvernd, þar sem líklegt verður talið að vinnslan muni hafa í för með sér mikla áhættu fyrir réttindi og frelsi einstaklinga, sbr. 1. mgr. 29. gr. laga nr. 90/2018 og 35. gr. reglugerðar (ESB) nr. 2016/679.

Af ofangreindum ástæðum leggst Persónuvernd gegn því að ákvæði 87. gr. frumvarpsins verði samþykkt í óbreyttri mynd. Afmarka þarf betur þær heimildir sem barnaverndarþjónustur njóta til að skiptast á upplýsingum.

2.

Eftirlit með börnum í vistunarúrræði

Í b-lið 1. mgr. 49. gr. frumvarpsins er kveðið á um að takmarka megi eða hafa eftirlit með heimsóknnum barns í vistunarúrræði, símtölum þess, rafrænum samskiptum eða bréfaskiptum. Ítrekuð er sú athugasemd Persónuverndar að í ákvæðinu og frumvarpsathugasemdum er ekki nánar vikið að því hvort almennar reglur persónuverndarlaga skuli gilda um slíkt rafrænt eftirlit og að Persónuvernd telji rétt að allur vafi sé tekinn af um hvort svo sé.

Ábyrgðaraðili vöktunar samkvæmt ofanefndum b-lið mun þurfa að framkvæma mat á áhrifum á persónuvernd, sbr. 1. mgr. 29. gr. laga nr. 90/2018, 35. gr. reglugerðar (ESB) nr. 2016/679 og auglýsingu Persónuverndar nr. 828/2019 um skrá yfir vinnsluaðgerðir sem krefjast ávallt mats áhrifum á persónuvernd, sbr. 3., 4. og 7. tölul. 2. gr. reglnanna.

3.

Upplýsingagjöf barnaverndarþjónustu

Í 2. mgr. 91. gr. frumvarpsins er kveðið á um að barnaverndarþjónustu sé heimilt að láta aðilum samkvæmt 1. mgr. ákvæðisins í té upplýsingar og gögn ef rík barnaverndarsjónarmið mæla með því. Í athugasemdum við ákvæðið í greinargerð kemur fram að slíkar aðstæður komi ekki oft upp og tekið dæmi um þegar barnaverndarþjónusta upplýsir skóla barns að morgni um að það hafi verið fjarlægt af heimili og því komið fyrir á vistheimili. Eins og kemur fram í fyrri umsögn Persónuverndar telur stofnunin að skilyrðið um rík barnaverndarsjónarmið feli þegar í sér ákveðna afmörkun. Stofnunin telur þó að rétt væri að afmarka þær upplýsingar og gögn enn frekar sem heimilt er að miðla frá barnaverndarþjónustu samkvæmt málsgreininni og áréttu trúnaðar- og þagnarskyldu þeirra sem kunna að taka á móti slíkum upplýsingum og gögnum, þar sem í flestum tilvikum er um að ræða miðlun viðkvæmra persónuupplýsinga eða persónuupplýsinga viðkvæms eðlis.

Ekki eru að öðru leyti gerðar athugasemdir við efni frumvarpsins. Verði frekari umsagnar óskað um einstök atriði verður hún fúslega veitt.

F.h. Persónuverndar,

Þórður Sveinsson

Konráð Jónsson

Afrit/Hjálagt:

Umsögn Persónuverndar um drög að frumvarpi til laga um barnavernd, dags. 28. nóvember 2025